

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Олимзода Муҳаммадёр Абдулхайдар мавзӯи «Асосҳои ҳуқуқӣ-конститутсионии интиҳоботи президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – ҳуқуқӣ конститутсионӣ; ҳуқуқӣ мурофиаи судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ омода гардидааст, пешниҳод мешавад.

Мубрамиати мавзӯи таҳқиқот. Интиҳоботи Президент яке аз рухҳои асосии давлатдорӣ демократӣ ва ифодаи бевоситаи ҳокимияти халқ маҳсуб меёбад. Дар шароити кунунӣ рушди давлатдори бо риояи принципҳои демократӣ ташкил ва баргузор намудани интиҳоботи Президент- шали асосии таҷассуми соҳибхитӣ, таъмини истиқлоли комили сиёсӣ, воситаи муҳими рушди идоракунӣ давлатӣ ба ҳисоб меравад.

Иштироки фаъолони шахрвандон дар интиҳоботи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши муҳими халқро дар ташкили ҳокимияти давлатӣ ифода менамояд. Нишондиҳандаи асосии давлатдорӣ демократӣ ҷомеаи муосир-интиҳоботи шаффофу озод мебошад, ки дар ташаккули ниҳодҳои ҳокимияти давлатӣ нақши калидӣ дорад.

Гузaronидани интиҳоботи даврии озод асоси демократияро ташкил медиҳад. Тавассути интиҳобот шахрвандон-интиҳобкунандагон бевоситаи ҳокимияти давлатиро амали месозанд. Интиҳоботи президент - яке аз муҳимтарин рӯйдодҳои сиёсии ҳаёти давлат ба ҳисоб рафта, дурнамои рушди давлатро дар давраи муқарраршуда муайян мекунад. (саҳ. 3).

Бояд таъкид дод, ки мавзӯ ва мундариҷаи таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 12.00.02 – ҳуқуқӣ конститутсионӣ; ҳуқуқӣ мурофиаи судии конститутсионӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, мутобиқ мебошад.

Олимзода М.А. дар автореферат ба таври возеҳ мубрамиати мавзӯро нишон дода, ба зарурати омӯзиши ҳамаҷонибаи асосҳои ҳуқуқӣ-конститутсионии интиҳоботи президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таъкид намудааст. Хусусан, чунин ҳулосаҳои муаллиф аз нуқтаи назари доктрина ва амалия диққатҷалбкунанда аст:

“Дар кишварҳои бо низоми демократӣ рушдкунанда ташкил ва гузаронидани интиҳобот дар шакли муайян амалӣ шуда, ҳадафи

асосии онро демократикунонии ҷомеа ва таъмини озодии изҳори иродаи халқ ташкил медиҳад. Интиҳобот яке аз шаклҳои муҳимтарини қонунигардонии ҳокимияти давлатӣ, аз ҷумла, ҳокимияти президентӣ мебошад. Интиҳобот раванDEST, ки дар ҷаҳорҷӯби сохтори демократӣ ташкил мегардад ва ҳадафи асосии он таъмини имкони изҳори озоди иродаи мардум ва мусоидат ба таҳкими демократия дар ҷомеа мебошад. Ҳуқуқи интиҳоботӣ як шакли демократиро меноманд, ки мақсад барои рушди ҷомеа ва изҳори озоди иродаи халқ, инчунин, таъмини ҳуқуқҳои сиёсии шаҳрвандон, ба шумор рафта, дар асоси ин ҳуқуқ шаҳрвандон имконияти иштирок дар ҳаёти сиёсӣ ва ӯ идоракунии давлатиро пайдо менамоянд.

Муурофияи интиҳоботи президентӣ ин низоми муносибатҳои ҳуқуқие мебошад, ки дар раванди ташкил, бақайдгирӣ, овоздиҳии ғайрифаъол ва ғайрифаъол, интиҳоботи асосӣ ва такрорӣ, ташкили комиссияҳои интиҳоботӣ зоҳир мегардад. Муаллиф чунин мешуморад, ки ҳуқуқи шаҳрвандон ба интиҳобот дар доираи муқарароти қонунгузорӣ сурат гирифта, ҳуқуқҳои фитрӣ ба шумор меравад.

Ҳуқуқи интиҳоботӣ – ин имконияти инсон ҷиҳати иштирок дар ҳалли масоили мухталифи ҳуқуқҳои сиёсӣ, таъмини волоияти қонун мебошад. Ҳуқуқи интиҳоботӣ дар ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ ва маънавии ҷомеа нақши муассир дошта, масъулияти ҳар шахс дар интиҳоб, қарор ва амали худ ба шумор меравад.” (саҳ. 11)

Муаллиф дар автореферат ба таври муфассал назарияҳои мавҷудаи олимони ватанӣ ва хориҷӣ, аз қабили З. Ализода, С.А. Авакян, С.А. Абдулаҳадзода, М.С. Сулаймонзода, Р.Ш. Шарофзода, Б.А. Сафарзода, Ф.Т. Тоҳиров, Б.С. Гадоев, Э.Б. Буризода, Ҷ.М. Зоир, Бойсова Л.В, Бобракова, Н. В, Баглай М.В, С.А. Воробева, А.Н. Головистикова, Л.Ю. Грудсина, А.М. Диноршоҳ, Вешняков А.А, В. Загородский, А.В. Заритский, А.И. Имомов, Г.К. Исакова, И.В. Евдокимов, И.И. Камолов, Т.Г. Командирова, С.Д. Князев, О.В. Кузнетсова, Е.А. Лукашева, Ҷ.М. Зоир, М.Н. Марченко, К.Т. Мухторов, Н.И. Матузов, Н.А. Михалева, М.А. Маҳмудзода, Д.М. Муллоев, Э.С. Насриддинзода, З. Додобоева, А. Маҳмад, Ш. Саймудинов, Т. Назаров, Н.А. Тарабан, С.Ю. Ордомская, Е.А. Олимов, А.А. Пронин, Д.С. Раҳмон, Ф.М. Рудинский, В.И. Фадеев, А.Ғ. Холиқзода, Д.Х. Элназаров, Ҷ.Н. Ҷамшедзода ва дигаронро мавриди баррасӣ қарор додааст.

Методологияи таҳқиқот яке аз нуктаҳои муҳими таҳқиқот буда, муаллиф аз усулҳои умумии фалсафӣ, аз қабилӣ методҳои диалектикӣ, низомнокӣ, таркибӣ ва функционалӣ, усулҳои махсуси шаклӣ-ҳуқуқӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, таърихӣ-ҳуқуқӣ истифода бурдааст. Ин усулҳо имкон додаанд, ки мавзӯи таҳқиқот аз ҷанбаҳои гуногун - назариявӣ, амалӣ ва таърихӣ - мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Навгонии илмӣ таҳқиқот дар пажӯҳиши ҳамаҷонибаи масъалаи баррасишавандаи таҳқиқоти диссертатсионӣ нишон дод, ки он аввалин таҳқиқот дар илми ҳуқуқи конститутсионии ватанӣ оид ба асосҳои ҳуқуқи -конститутсионии интихоботи Президенти ҶТ бо назардошти анъанаҳои таърихӣ ва тағйирёбии унсурҳои моддӣ ва маънавии он дар ҷомеа буда, навгонии илмӣ таҳқиқоти диссертатсиониро ифода менамояд.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Вобаста ба мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ 9 мақолаи илмӣ ба нашр расидааст, аз ҷумла 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд ва 4 мақолаи илмӣ дар дигар нашрияҳо.

Новобаста аз ҷанбаҳои мусбӣ кор дар автореферата диссертатсия баъзе норасоиҳо ба назар мерасанд. Аз ҷумла, дар нуктаи 3, ки ба ҳимоя пешниҳод шудааст, қайд карда мешавад “Пешбарии номзадон на танҳо оғози марҳилаи фаъоли раванди интихоботиро рамзгузорӣ мекунад, балки заминаи мусоидро барои муборизаи рақобатноки сиёсӣ фароҳам оварда, ба он сохтори ҳуқуқӣ ва ташкилии зарурӣ медиҳад”. Вобаста ба ин аз диссертант хоҳиш карда мешавад, ки дар рафти ҳимоя зерин “сохтори ҳуқуқӣ” ва “ташкилии зарурӣ” чи фаҳмида мешавад ва онҳо бо “пешбарии номзадон” чи алоқаманди дорад - шарҳ диҳад.

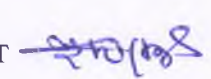
Бояд таъкид кард, ки эҳтимоли овардашуда, ба мазмун ва баҳои умумии кори илмӣ анҷомдода таъсир намерасонад. Баръакс аз мубрам будани мавзӯи таҳқиқот далелат медиҳад. Аз ҳамин лиҳоз, автореферати М.А. Олимзода ба талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президента Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра мувофиқ буда, мавзӯи таҳқиқот аз лиҳози илмӣ ва амалӣ мубрам аст. Таҳлили амиқи назарияҳои илмӣ, таҷрибаи мамлакатҳои хориҷӣ, инчунин пешниҳоди тавсияҳои мушаххас барои тақмили қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон медиҳад, ки таҳқиқот дорои навгонии илмӣ ва аҳамияти амалӣ мебошад.

Диссертатсияи мазкур метавонад дар пешбурди ислоҳоти қонунгузорӣ, тақмили амалияи ҳуқуқӣ ва таълими фанни ҳуқуқи конституционӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии Тоҷикистон истифода шавад. Бо дарназардошти сатҳи баланди таҳқиқот ва саҳми он дар рушди илми ҳуқуқшиносӣ, Олимзода Муҳаммадёр Абдулҳай сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – ҳуқуқи конституционӣ; ҳуқуқи мурофиаи судии конституционӣ; танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ мебошад.

Муқарриз:

Судяи Суди конституционии

Ҷумҳурии Тоҷикистон,

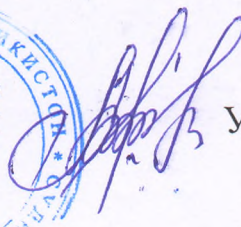
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент  Чамшедзода Ҷ.Н.

Имзои Чамшедзода Ҷ.Н.-ро тасдиқ мекунам:

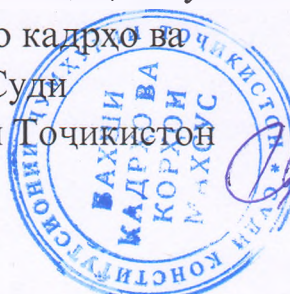
сармутахассис оид ба кор бо кадрҳо ва

корҳои махсуси Дастгоҳи Суди

конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон

 Усмонзода Н.А.

“ 18 ” 11 2025 с.



Суроға: 734024, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кӯчаи Бохтар 48, 3. E-mail: Jamshed_j.n1973@bk.ru; Факс: (+992 37) 2212316